

Nádherní poražení

LEONARD COHEN

přeložil Tomáš Hrách

edice angloamerických autorů

ARGO

Nádherní poražení
Leonard Cohen

Nádherní poražení

LEONARD COHEN

přeložil Tomáš Hrách

Edici angloamerických autorů řídí Petr Onufer

Copyright © 1966 by Leonard Cohen

Czech edition © Argo, 2019

Translation © Tomáš Hrách – heirs, 2019

Cover art © František Matoušek

ISBN 978-80-257-2832-1 (váz.)

ISBN 978-80-257-2922-9 (e-kniha)

Věnováno Stevovi Smithovi (1943–1964)

A někdo říká, zvedni tu tíhu.

— **Ray Charles v „Ol’ Man River“**

KNIHA PRVNÍ

Historie dotyčných

Kdo jsi, Kateřino Tekakwitho? Jsi (1656–1680)? Copak to stačí? Jsi Irokézská Panna? Jsi Lilie z břehů Mohawské řeky? Můžu tě milovat po svém? Jsem starý učenec a vypadám teď líp, než když jsem byl mladý. Sezení na zadku prostě obličejí prospívá. A teď přicházím za tebou, Kateřino Tekakwitho. Chci vědět, co se odehrává pod tvou růžovou příkrývkou. Mám na to právo? Zamiloval jsem se do tvého chrámového obrazu. Stálas mezi břízami, ty mám ze všech nejradši. Bůh ví, kam až jsi měla zavázané mokasíny. Za tebou tekla nějaká řeka, nejspíš Mohawk. Dva ptáci vlevo v popředí by byli radostí bez sebe, kdybys je polechtala na těch jejich bílých hrdélkách, nebo dokonce kdybys je použila jako příklad toho či onoho v nějakém podobenství. Mám vůbec právo tě pronásledovat se svou zaprášenou duší plnou svinstva z takových pěti tisíc knížek? Vlastně se ani do přírody moc často nedostanu. Můžeš mi povědět něco o listí? Znáš nějaké omamné houby? Je to jen pár let, co umřela Panenka Marilyn. Můžu počítat s tím, že za čtyři sta let nějaký učenec jako já, možná dokonce z mé vlastní krve, ji bude hledat stejně jako já tebe? Ale zrovna teď toho určitě víš víc o nebi. Vypadá snad jako jeden z těch plastických oltářů, co ve tmě světélkují? Přísahám, že by mi to nevadilo. A jsou vůbec hvězdy skutečně tak mrňavé? Najde starý učenec konečně lásku, aby si ho nemusel každou noc honit, když chce usnout? Vlastně už ani necítím žádnou nenávist ke knihám. Většinu z toho, co jsem četl, jsem zapomněl a po pravdě řečeno, stejně mi to nikdy nepřišlo nijak zvlášť

užitečné – ani mně, ani světu. Můj přítel F. říkával tím svým plamenným stylem: Musíme se naučit odvaze zůstat na povrchu. Musíme se naučit milovat vnější zdání. F. umřel ve vypolštářované cele, tak dlouho si dopřával ten nejperverznější sex, až mu uhnul mozek. Obličej mu zčernal, to jsem ostatně viděl na vlastní oči, a říkali, že ani z ptáka mu toho moc nezbylo. Jedna ošetrovatelka se mi svěřila, že vypadal jako střevo nějakýho červa. Bud' zdrav, F., starý a hluchý příteli! To bych rád věděl, jestli vzpomínka na tebe přetrvá věky. A ty, Kateřino Tekakwitho, když už to musíš vědět, tedy věz, že jsem dost člověkem na to, abych trpěl zácpou, odměnou sedavého způsobu života. Je pak něco divného na tom, že jsem si zamiloval brízy? Je pak něco divného na tom, že starý učenec, který neměl nikdy moc peněz, si chce vlézt do té tvé barevné pohlednice?

2.

Jsem známý folklorista, odborník na A–y, kmen, který nehodlám urážet projevy svého zájmu. Na světě zbylo snad deset opravdových A–ů, z toho čtyři jsou holky v pubertě. K tomu bych rád dodal, že F. využil mého postavení antropologa k tomu, aby je všechny čtyři přeřízl. No, starý kamaráde, zaplatils za to. A–ové se zřejmě objevili v patnáctém století, i když už tehdy šlo spíše o zbytek většího kmene. Jejich krátká historie je plná neustálých porážek. Už samotný název kmene, A–, znemaná v jazyce okolních kmenů mrtvolu. Neexistuje žádný důkaz o tom, že by tento kmen kdy vyhrál třebaš jednu jedinou bitvu, zatímco písně a legendy jejich sousedů nejsou v podstatě ničím jiným než potlačovaným vítězným řevem. Můj zájem o tuhle bandu nešťastníků hodně vypovídá o mé povaze. Když si

ode mne F. půjčoval peníze, často říkával: Díky, ty starej A-! Kateřino Tekakwitho, posloucháš mě?

3.

Kateřino Tekakwitho, přišel jsem, abych tě zachránil před jezuity. Ano, i starý učenec se odvažuje tak velkých myšlenek. Nevím, co o tobě dnes říkají, protože moje latina je na umření. „Que le succès couronne nos espérances, et nous verrons sur les autels, auprès des Martyrs canadiens, une Vierge iroquoise – prés des roses du martyre le lis de la virginité.“¹ Tuhle poznámku napsal Ed. L., člen Tovaryšstva Ježíšova, v srpnu 1926. Ale co na tom záleží? Nechci s sebou na výlet po řece Mohawk vláčet svůj starý, agresivní život. Mír s tebou, Tovaryšstvo Ježíšovo! F. říkal: Silný muž nemůže nemilovat církev. Kateřino Tekakwitho, co na tom, když tě odlijí do sádry? Právě teď se obírám plány na stavbu březové kánoe. Tví bratři už zapomněli, jak se mají stavět. A co když bude mít každý montrealský taxikář na palubní desce plastický odlitek tvého drobného tílka? Na tom nemůže být nic špatného. Láska se nedá nahamounit. Je v každém poraženém kříži kousek Ježíše? Podle mne ano. Touha mění svět! Čím to, že celé úbočí hory porostlé javory zčervená? Mír s vámi, výrobci náboženských tretek! Pracujete s posvátnými věcmi! Kateřino Tekakwitho, vidíš, jak se nechávám unést? Jak chci, aby byl svět mystický a dobrý? A jsou vážně hvězdy tak mrňavé? Měl bych si schovávat ostríhané nehty? Je hmota svatá? Požaduji, aby holič zajistil mým vlasům důstojný pohřeb. Kateřino Tekakwitho, to už jsi na mne začala působit?

4.

Marie od Vtělení Ježíšova, Marguerite Bourgeoys, Marie-Marguerite d'Youville, možná byste mne dokázaly vzrušit, kdybych se dokázal vytrhnout sám ze sebe. Chci urvat, co se dá. F. vyprávěl, že ještě nikdy neslyšel o žádné světici, aby nedostal chuť si s ní zašukat. Co tím myslel? F., nesnaž se mi namluvit, že konečně začínáš jít do hloubky. Jednou F. řekl: V šestnácti jsem přestal šoustat obličej. Tím reagoval na moje projevy znechucení nad jeho posledním objevem, hrbatou holkou, kterou si našel při návštěvě sirotčince. F. se mnou toho dne mluvil, jako bych byl skutečně nějaký ubožák; nebo snad ani nemluvil ke mně, když mumlal: Kdo jsem já, abych odmítal vesmír?

5.

Irokézové dostali své jméno od Francouzů. Dávat názvy jídlům je jedna věc a dávat jména lidem druhá, i když na tom těm dotyčným lidem dnes už sotva sejde. A jestli jim na tom nesešlo nikdy, tím hůř pro mne: Jsem až příliš ochotný vzít na svá bedra předpokládané ústrky činěné bezbranným lidem, jak dokazuje moje celoživotní práce s A–y. Proč si každé ráno při probuzení připadám jako pitomec? Uvažuji, jestli se mi povede vysrat, nebo ne. Bude mé tělo fungovat? Pohnou se má střeva? Dokázal ten starý stroj zpracovat jídlo do hněda? Překvapí snad někoho, že jsem po knihovnách sbíral zprávy o obětech? O fiktivních obětech! Všechny oběti, které nezavraždíme nebo neuvězníme sami, jsou fiktivní. Bydlím v malém činžovním domě. Z druhého suterénu se dá vstoupit na dno výtahové šachty. Zatímco jsem ve městě psal článek o lumících, vlezla si do

šachty, sedla si tam a objala si kolena pažemi (jak potom policie usoudila z vzniklé kaše). Každý večer přicházím domů za dvacet minut jedenáct, jsem přesný jako Kant. Má bývalá žena mi chtěla uštědřit lekci. Ty s těmi svými fiktivními oběťmi, říkala. Její život nepozorovaně zešedl a zmatněl, protože, a to vám mohu odpřisáhnout, toho samého večera, možná dokonce ve chvíli, kdy ležla do té šachty, jsem zvedl oči od svých lumíků a představil si ji, když byla ještě mladá a celá rozzářená, jak se jí lesklo slunce ve vlasech, když mě kouřila na kanoi na Orfordském jezeře. V druhém suterénu jsme bydleli jenom my, jenom my jsme v tom malém výtahu zajížděli až do těchto hlu-bin. Ale nakonec nikomu žádnou lekci neuštědřila, nebo aspoň ne takovou, jakou si představovala. Špinavou práci totiž odvedl poslíček z bistra, který si na teplém papírovém pytlíku špatně přečetl čísla. Edith! Tu noc se mnou strávil F. Ve čtyři ráno se mi přiznal, že za těch dvacet let, co ji znal, se s Edith asi tak pětkrát nebo šestkrát vyspal. Taková ironie! Objednali jsme si kuře ze stejné restaurace a s mastnými prsty jsme nad kapkami grilovací omáčky na linoleu mluvili o mé nebohé rozmačkané ženě. Jenom pětkrát nebo šestkrát, ostatně byli to jen přátelé. Dokázal bych stát daleko od toho všeho na nějaké posvátné hoře životních zkušeností a jako Číňan sladce přikyvovat jejich milování? Co se to stalo s hvězdami? Parchante zatracená, povídám, kolikrát, pětkrát, *nebo* šestkrát! Áá, usmál se F., v zármutku toužíme po přesnosti! Tak tedy, ať to ví celý svět, že Irokézové, bratři Kateřiny Tekakwithy, dostali své jméno od Francouzů. Sami si říkali Hodenosaunee, což znamená Lidé z dlouhého domu. Dodali rozhovorem nový rozměr. Každou řeč končili slovem *hiro*, což znamená: jak jsem řekl. Každý člověk tak přebíral plnou zodpovědnost za své vměšování se do neartikulovaného šumu sfér. K *hiro* přidali slovo *koué*, křik radosti nebo strachu podle toho, zda jej zazpívali, nebo zaječeli. Tím se pokusili prorazit onu tajuplnou oponu, která odděluje

všechny, kdo spolu rozmlouvají: na konci každého projevu se mluvčí vrátil o krok zpět, abychom tak řekli, a pokusil se posluchači svá slova přetlumočit a svést z cesty ošidný intelekt zvukem opravdového citu. Kateřino Tekakwitho, mluv se mnou v *Hiro-Koué*. Nemám právo všimnout si toho, co říkají jezuité otrokům, ale té chladné vavřínecké noci, které se snažím dobrat, až budeme zavřeni do své rakety z březové kůry a spojení tím starým a trvalým způsobem, tělo s duší, položím ti tu svou věčnou otázku: Jsou skutečně hvězdy tak mrňavé, ó Kateřino Tekakwitho, odpověz mi v *Hiro-Koué*. Tenkrát v noci jsme se s F. hádali celé hodiny. Nevěděli jsme ani, kdy nastalo ráno, protože jediné okno toho ubohého příbytku vedlo do větrací šachty.

– Parchante zatracená, kolikrát, pětkrát, *nebo* šestkrát?

– Áá, v zármutku toužíme po přesnosti!

– Pětkrát, nebo šestkrát, pětkrát, nebo šestkrát?

– Poslouchej, kamaráde, ten výtah už zase jede.

– Poslyš, F., nechod' na mě s téma svejma mystickejma kecama.

– Sedmkrát.

– Sedmkrát s Edith?

– Přesně tak.

– Tos lhal, abys mě šetřil?

– Přesně tak.

– A to sedmkrát může bejt taky další milosrdná lež?

– Přesně tak.

– Ale ty ses mě snažil šetřit, že jo? Prosím tě, F., myslíš, že se někdy naučím nacházet ve všech těch sračkách démanty dobře?

– Všechno jsou démanty.

– Ty zatracenej rozbíječi šťastnejch domovů, to pro mě není žádná útěcha. Všechno tou svou předstíranou svatostí zkazíš. Tohle je špatný ráno. Moje žena není ani ve stavu, aby se dala pohřbít. Budou ji muset dávat dohromady v nějaký smradlavý opravně. Jak mi asi v tom výtahu bude, až pojedou do knihovny? Nekecej mi tady o démantech, radši

si je narvi do tý své okultní prdele. Pomáhej bližním, to jo. Ale ne se šukáním manželek.

V tomto duchu se náš rozhovor táhl až do rána, kterého jsme si nevšimli. Pořád mlel o těch démantech. Kateřino Tekakwitho, chtěl jsem mu věřit. Mluvili jsme, až nás to úplně vyčerpalo, a pak jsme se navzájem vyhonili, úplně jako když jsme byli ještě kluci tam, co je dnes centrum města, ale kdysi to byl hluboký les.

6.

F. hodně mluvil o Indiánech, ovšem povrchním způsobem, který mi lezl na nervy. Pokud vím, neměl o tomto tématu žádné vědomosti s výjimkou pohrdavého letného seznámení s mými vlastními knihami, pohlavního zneužití oněch čtyř dospívajících A-ek a asi tak tisícovky hollywoodských westernů. Srovnával Indiány se starými Řeky, přičemž zdůrazňoval podobnost povah, společnou víru, že každý talent se musí rozvinout v boji, lásku k zápasení, vrozenou neschopnost sdružovat se na libovolně dlouhou dobu, naprostou oddanost myšlence volné soutěže a ctižádostivost. Ani jedna z těch čtyř dospívajících A-ek nedosáhla orgasmu, což podle něj vypovídalo o sexuálním pesimismu tohoto kmene, a vyvozoval z toho, že ostatní Indiánky ho dosáhnout mohou. Nemohl jsem se s ním přít. Je pravda, že A-ové jako by představovali naprostý opak obecných představ o Indiánech. Trochu jsem na něj žárlil, že na to přišel sám. Jeho znalosti starého Řeka se zakládaly výhradně na jedné básni od Edgara Allana Poea, několika homosexuálních stycích s majiteli restaurací (skoro ve všech bistroch ve městě měl jídlo zdarma) a sádrovém modelu Akropole, který z nějakého důvodu pomaloval červeným lakem na nehty. Původně chtěl použít bezbarvý